

CHOCHOŁ

Powymuj im kosy z rąk,
poodpasuj szable z pęt,
zaraz ich odejdzie Smęt.
Na czołach im kółka zrób,
skrzypki mi do ręki daj;
ja muzykę zacznę sam,
tęgo gram, tęgo gram.

JASIEK

który był uczynił rzecz

Ka te kosy złożyć – – ?

CHOCHOŁ

W ką.

JASIEK

ciska za piec drzewca

Nik ich ta nie najdzie stąd.

CHOCHOŁ

Ze skałek¹ postrzepuj proch
i ciś je w piwniczny loch.

Lewą nogę wyciąg w zad,
zakreśl butem wielki krąg;

ręce im pozałóż tak:

niech się po dwóch chycą w bok;

odmów pacierz, ale wspak.

Ja muzykę zacznę sam,

tęgo gram, tęgo gram:

będą tańczyć cały rok.

JASIEK

który był uczynił wszystką rzecz

Już ni majom kos.

CHOCHOŁ

Rozśmiej im się w nos.

JASIEK

Już ich odszedł Smęt.

CHOCHOŁ

Już nie mają pęt.

JASIEK

Chytajom sie w tan.

CHOCHOŁ

Już nie czują ran.

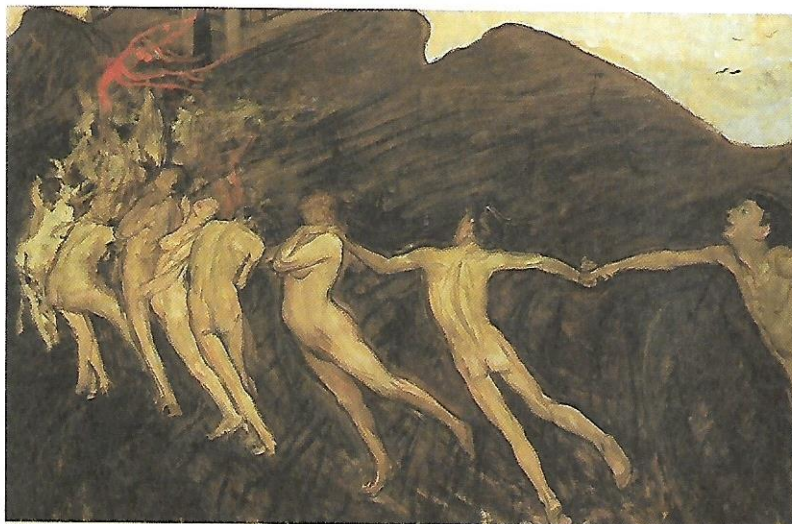
JASIEK

Zniknoł czar!

CHOCHOŁ

To drugi CZAR!

*A zakłete słomiane straszdytło, ująwszy w nie-
zgrabne racie² podane przez družbę patyki –*

Wojciech Weiss, *Taniec* (1899), kolekcja prywatna

¹ skałka – krzesiwo używane w broni palnej; tu raczej chodzi o panewki, na które sypano proch

² racie – kończyny; tu: niby-ręce

Wskazówki do analizy i interpretacji

Chocholi taniec. Zakończenie dramatu trudno jednoznacznie zinterpretować. Spotykają się w nim Chochół – przywódca polskiej „parady widm” (tu w tekście pobocznym określony jako „zakłete słomiane straszdytło”) – i Jasiek, który nie wykonał przekazanego mu przez Gospodarza polecenia Wernyhory. Teraz, obserwując zastygłych w oczekiwaniu weselników, chce im pomóc, „zwolnić od tych mąk”. Pomysł na to ma Chochół, który – jak dowiadujemy się z didaskaliów otwierających tę scenę – wcześniej „tropił” parobka. Jasiek ma tu dokonać jakichś magicznych zabiegów, które przywrócą spokój weselnikom, ale jednocześnie uczynią z nich bezwolne marionetki krążące w wiecznym tańcu. Recepta Chochoła ma cechy demoniczne: zwraca się on przecież do Jaśka: „odmów pacierz, ale wspak”, to przygotowanie do zastoju i śmierci, nie do życia. Tak działa „drugi czar”. Z tego szatańskiego zaczarowania budzi Jaśka pianie koguta, znak, że kończy się noc, a z nią władanie duchów. Ten odgłos (powtórzony jeszcze raz w finale: „Pieje kur; ha, pieje kur...”) przywołuje także skojarzenia biblijne – z postacią ucznia Chrystusa, który wyparł się Nauczyciela, nim trzy razy kogut zapiął. Jasiek, nagle przerażony tym, co zrobił, powtarza na wpół przytomny: „chycicie broni, chycicie broni!”, choć przedtem odebrał tłumowi kosy i „skałki”. Zakłęty krąg tańczących marionetek, triumfujący Chochół („nieustawną muzyką przemożny”) i bezradny „uczeń czarnoksiężnika” – takim obrazem kończy się dramat. Ale tak naprawdę kończy go obsesyjnie powtarzający się motyw muzyczny.

Karta pracy nr 16

Imię i nazwisko:

Klasa:

1. Zapoznaj się z informacjami na temat tańca (*Taniec* → PODRĘCZNIK, s. 246, pierwszy akapit). Następnie wykonaj polecenia.

a) Zinterpretuj obraz Wojciecha Weissa zatytułowany *Taniec* (→ PODRĘCZNIK, s. 247), odpowiadając na pytania:

- ♦ Jak zachowują się postaci na obrazie?
- ♦ Co wyrażają ich twarze, ruchy, pozy?
- ♦ Co mówią o charakterze ich tańca?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Wskaż w *Weselu* przykłady dotyczące tańca będącego symbolem rytmu egzystencji (na podstawie I aktu).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Zinterpretuj zakończenie *Wesela* (→ PODRĘCZNIK, s. 246–249) w kontekście obrazów Jacka Malczewskiego *Błędne koło* oraz *Melancholia*. Zapisz wnioski z pracy poszczególnych grup. Uzupełnij schemat zamieszczony na ostatniej stronie karty pracy.

Wnioski:

a) Jak należy interpretować zakończenie *Wesela*? Czy Wyspiański pozostawia Polakom nadzieję? Jeśli tak, to w czym można by ją upatrywać?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Skomentuj wypowiedź Konstantego Puzyny:

Dlaczegoż jednak nie przyjąć wyjaśnienia, które jest najprostsze: że Chochół to jest – chochoł? Tak, słomiane straszdyło z ogrodu, ozywające, kiedy je się wywoła, na prawach ludowej baśni? [...] Bo dopiero wtedy drwina finału jest jasna: byle śmieć was poprowadzi, zatańczycie pod każdą muzykę.

